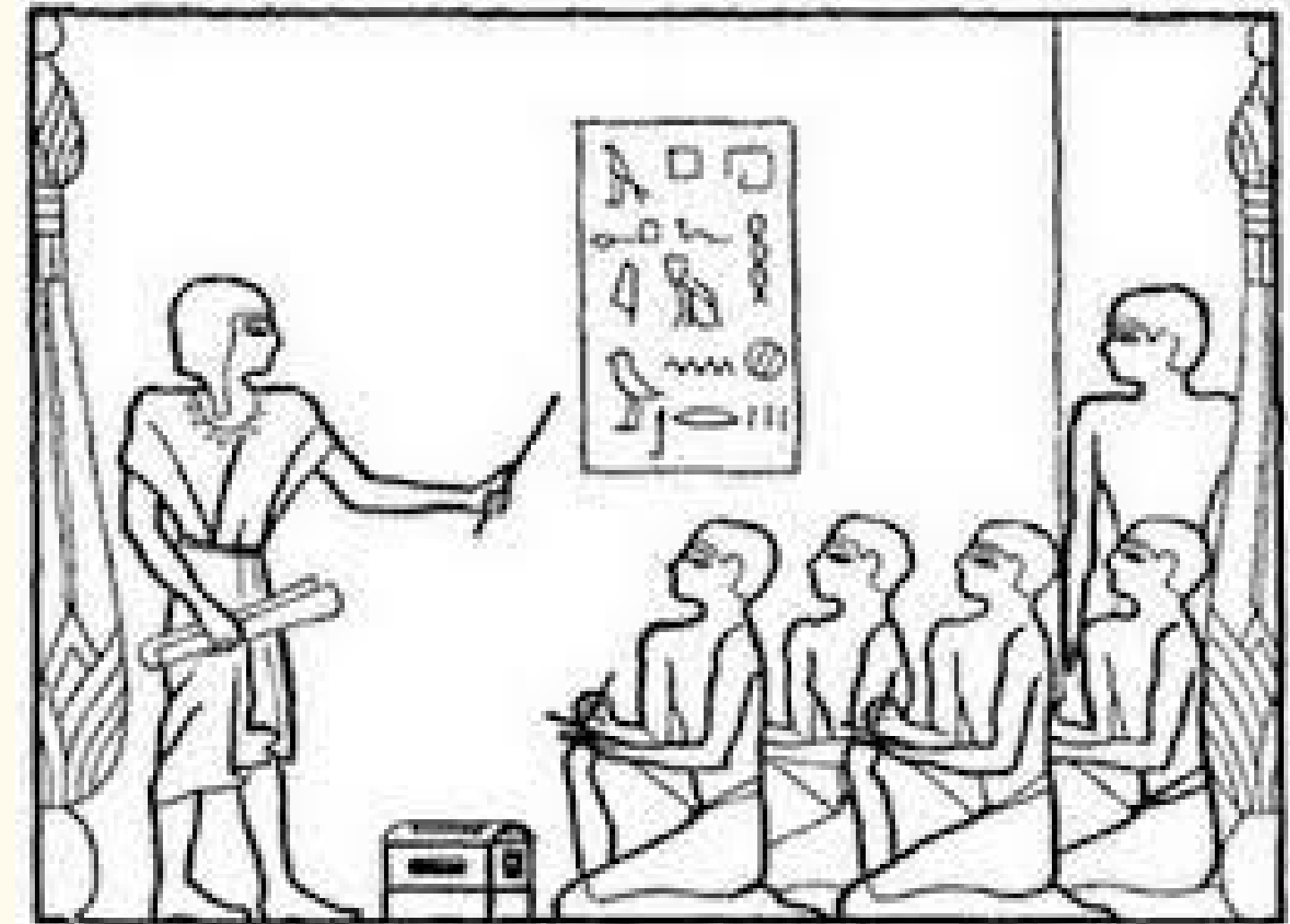
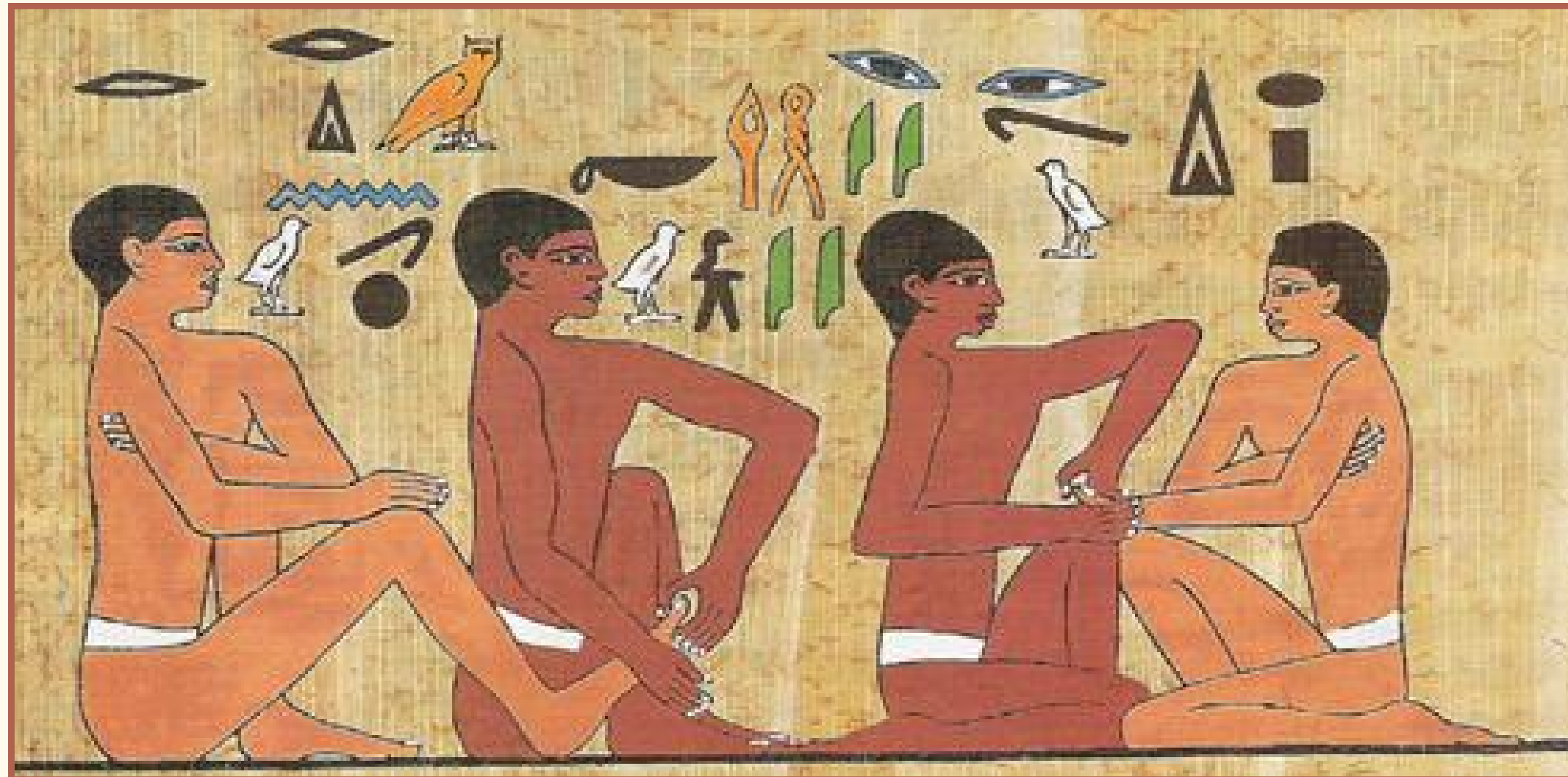

§ 14. Родина, освіта і виховання в державах Давнього Сходу

Міркуємо

Роздивіться ілюстрації та прочитайте текстівки до них. ↘

1. Про що свідчить той факт, що в Давньому Єгипті митці зображали і чоловіків, і жінок?
2. Який висновок можна зробити про родинне життя давніх єгиптян на підставі скульптурного зображення єгиптянина Сенеба із сім'єю?

Статуя царевича
Рахотепа і його
дружини Нофрет

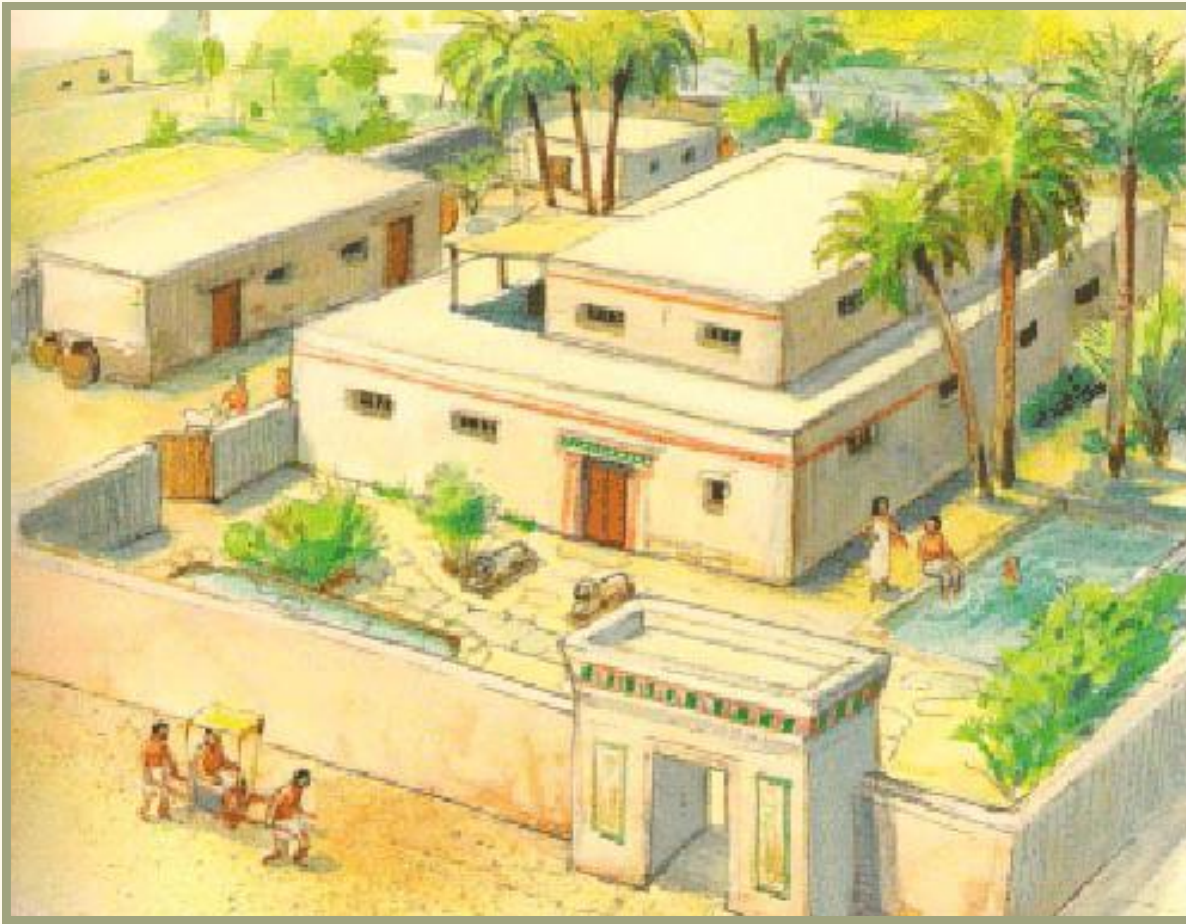

Скульптура
єгиптянина Сенеба
з родиною

Фараон
Тутанхамон
з дружиною

В єгипетській державі найбільшою владою був наділений фараон. Правитель ніколи не з'являвся з непокритою головою і навіть у сімейному колі носив перуку. Щоденна перука – кругла, з діадемою й підвісками, що спускалися на потилицю. Парадним головним убором була подвійна корона. Ще одна неодмінна деталь його убрання – накладна борода, заплетена косичкою, та намисто. Основним елементом одягу була гофрована стегова пов'язка. Її тримав широкий пояс.

Знатні єгиптяни жили в глинобитних, але високих, зазвичай триповерхових, будинках з товстими стінами, садом, ставком або басейном. Свої помешкання вони вмеблювали ліжками, столами, кріслами, скринями, шафами. Харчувалися єгипетські вельможі м'ясом биків, стравами з качок, гусей і журавлів, рибою, виноградом, яблуками, динями, кавунами, фініками тощо.

На свята чоловіки вдягали гофровану сукню, пояс із фартухом, велику перуку та розкішні прикраси. Заможні єгиптянки носили тонкі сорочки та гофровані сукні, браслети, діадеми, намиста. Взуття – сандалії – виготовляли зі шкіри і навіть із золота. І чоловіки, і жінки користувалися косметикою, зокрема підмальовували очі.

Єгипетському простолюду за житла правили хижі з очерету, обмазані мулом. Умеблювання було дуже скромним: циновки, крісла з того-таки очерету, рідше – скрині. На щодень прості єгиптяни носили настегнову пов'язку із широким поясом, у свята – пояс із вишивкою та недорогі прикраси. Жінки вдягали прямі сукні з льону на бретельках.

Єгипетських хлопчиків незалежно від походження в 7–8 років приймали в школу при храмі. Навчання було платним: платили здебільшого харчами. Завершивши навчання, що передбачало засвоєння ієрогліфів, опанування письма й читання, а також арифметики, геометрії та географії, учні здобували звання «переписувача, що одержав дощечку». Це давало можливість обійняти адміністративну посаду.

Досліджуємо

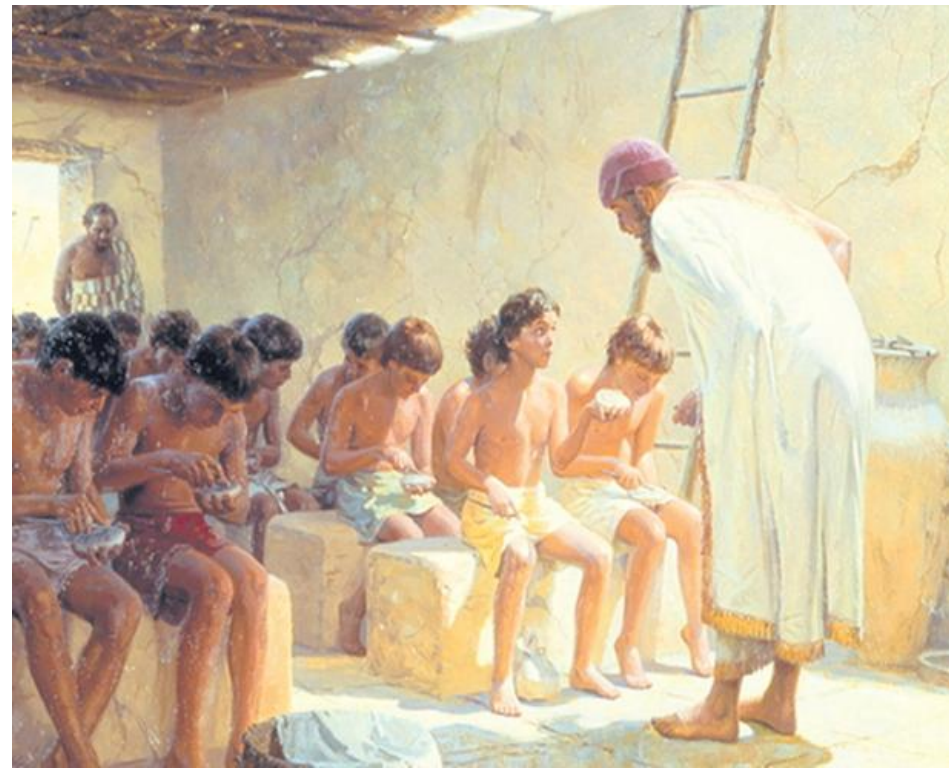
Прочитайте уривок з давньоєгипетського тексту.

1. Що в документі свідчить про те, що освіту вважали, з одного боку, привілеєм, а з іншого – обов'язком? Із якими особливостями суспільного життя це пов'язано? **2.** Чому текст написаний у формі вимог та повчань? **3.** Як ви думаєте, чому в державах Давнього Сходу виникла потреба у школах?

...Душею вболівай за те, щоб учитися писати, тоді ти зможеш уникнути всякої тяжкої роботи і досягти важливої посади. Писар звільнений від фізичної праці; він начальник... Чи тримаєш ти в своїй руці табличку писаря? Цим ти відрізняєшся від того, хто тримає весло. Бачив я коваля, що працює біля отвора горна, пальці в нього в зморшках, як вироби з крокодилячої шкіри, а сморід від нього гірший, ніж від риб'ячої ікри. Той, хто тримає в руках різець, страждає більше, ніж той, хто копає землю: його земля – дерево, різець – його лопата. Ти думаєш, він звільняється вночі? Він усе працює та працює понад денну норму; при світлі смолоскипа не спить він уночі. Каменяр знаходить роботу на кожному твердому камені: коли він скінчить справу своєї майстерності, відвиснуть у нього руки, сам він ослабне, коліна та хребет задерев'яніють від сидіння навколішках зі сходу до заходу сонця... Доля ткача в будинку гірша за долю жінки. Під серце підтягує він коліна, ніколи не дихає чистим повітрям. Світ сонця бачить він лише тоді, коли підкупить варту, що стоїть біля дверей. Висновок: стань, мій сину, писарем – погоничем людей...

Шумерська глиняна
табличка

Шумерська школа
(реконструкція)

1. Що повинен був знати художник, щоб створити реконструкцію шумерської школи?
2. Чому поштовхом до дослідження цивілізацій Давнього Сходу стало розшифрування давніх пам'яток?
3. Чому писемні пам'ятки є важливим, проте не єдиним джерелом для відтворення життя в минулому?

У шумерів існували школи («будинки табличок»), де учні навчалися письма, лічби, читання, астрономії, географії, музики та співів, медицини та релігійних ритуалів. Учні читали та писали на відкритому просторі. Річ у тому, що писати тривимірні клинописні символи можна було тільки при доброму освітленні. Були державні і приватні школи при храмах. Навчатися могли собі дозволити лише діти із заможних сімей.

Шумери

**знали чотири
математичні дії**

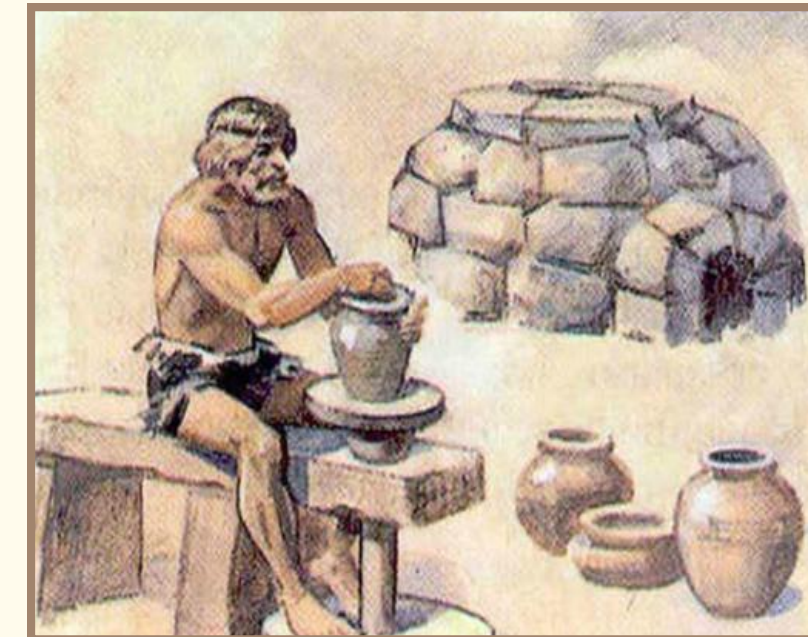
**уміли знаходити
квадратний та
кубічний корені**

**обчислювали
площу**

**винайшли
систему дробів**

**встановили, що рік
складається з 365 діб
і поділили його на 12 місяців**

Шумери винайшли колесо та
гончарний круг, першими навчилися
виплавляти бронзу

Своєрідність шкільництва в Індії визначав поділ суспільства на варни. Здобути знання могли лише представники трьох вищих варн, а навчання ґрунтувалося на розвитку тих здібностей, які могли їм знадобитися відповідно до їхнього соціального становища.

Брахмани

детальне вивчення
священих текстів,
граматики та
філософії,
математики
та астрономії

Кшатрії

фізичні вправи та
майстерність у
військовій справі

Вайш'ї

їм прищеплювали
працелюбність

Освіта в Китаї відрізнялася від інших цивілізацій. Це було зумовлено, зокрема, складністю ієрогліфічного письма, яким користувалися китайці.

Запам'ятати написання ієрогліфа, а тим більше відтворити його на матеріалі для письма досить складно, адже кількість рисок в одному ієрогліфі в різних комбінаціях могла сягати 52. Аби вважатися грамотним, китаєць мав вивчити щонайменше 7 тис. ієрогліфів.

猴

道

鶴

水

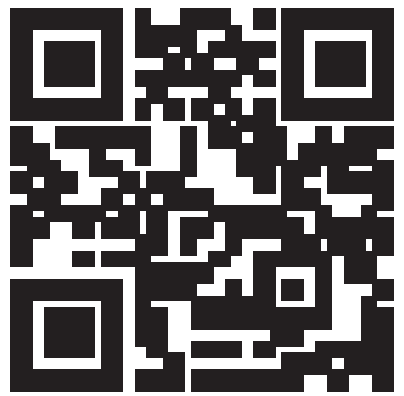
Шкільництво в Китаї отримало поштовх для розвитку після того, як імператор У Ді запровадив конкурсні іспити. Мета іспиту – відкрити шлях до державної служби найздібнішим випускникам. Перші навчальні заклади (сюе) з'являються в добу Шан у XVI–XI ст. до н. е. У них навчалися діти заможних батьків. Програма навчання складалася з шести предметів: письма, моралі, лічби, музики, стрільби з луку та їзди верхи.

Сформулюйте за текстом запитання для обговорення в загальному колі, які починаються словами «Хто? Що? Де? Коли? Чим? Як? Чому?».

Пізнайкам

Перейшовши за посиланням <https://cutt.ly/x3KTfbR> або кодом, перегляньте відео про історію шумерського клинопису.

Поділіться в загальному колі інформацією про етапи розвитку письма в шумерів, використовуючи твердження з відео: **а)** писемність почалася з малюнку на глині; **б)** близько тисячі малюнків; **в)** кожне зображення означало слово чи звук; **г)** пізніше письмо спростилося: криві розділилися на сегменти у формі прямих та кутів; **ґ)** ставши абстрактним, клинопис звільнився від зображувальних малюнків минулого.

Перевірно, чого навчилися

Увідповідніть назви держав та інформацію про розвиток у них освіти.

Давній Єгипет

Давня Індія

Давній Китай

Шумер

- А** Здобути знання могли лише представники трьох вищих станів, а навчання ґрунтувалося на розвиткові тих здібностей, які могли їм знадобитися відповідно до їхнього соціального становища.
- Б** Учні читали та писали на відкритому просторі, де навчалися письма, лічби, читання, астрономії, географії, музики та співів, медицини та релігійних ритуалів.
- В** Особливість освіти зумовлювалася складністю письма. Шкільництво отримало поштовх для розвитку після того, як було запроваджено конкурсні іспити, мета яких – відкрити шлях до державної служби найздібнішим випускникам.
- Г** Навчання передбачало опанування письма й читання, а також арифметики, геометрії та географії, учні здобували звання «переписувача, що одержав дощечку». Це давало можливість обійняти адміністративну посаду.

Що в ставленні мешканців Давнього Сходу до освіти як цінності збереглося до наших днів, а що – змінилося? Передайте зміст уроку трьома реченнями.

1. Дайте відповіді на запитання, винесені як назви пунктів.
2. Витлумачте поняття: «права та обов'язки людей», «ієрогліф», «клинопис».
3. Перейдіть за посиланням <https://cutt.ly/xCUWwTG> або кодом та виконайте завдання онлайн.

Поділіться міркуваннями про розвиток освіти та засади виховання в цивілізаціях Давнього Сходу в есе «Школи Давнього Сходу: що здивувало».